

БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ, БУДІВНИЦТВА
ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Циклова комісія фінансово-економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО

Заступник директора навчальної
роботи

Marina Zaychenko
Марина ЗАЙЧЕНКО

08 2023 р.

Економіка підприємства

РОБОЧА ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни циклу

професійної підготовки

здобувачів освіти спеціальності

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Робоча програма дисципліни «Економіка підприємства» складена відповідно до освітньо-професійної програми для здобувачів освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Розробник: Колаковська Світлана Пилипівна, викладач першої кваліфікаційної категорії.

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні циклової комісії фінансово-економічних дисциплін

Протокол № 1 від 28.08.2023 року

Голова циклової комісії Світлана СТЕПОВА

Схвалено методичною радою Білгород-Дністровського фахового коледжу природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій

Протокол № 7 від 31.08 2023 року

Голова методичної ради Марина ЗАЙЧЕНКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Компонент освітньої програми, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни													
		денна форма навчання	заочна форма навчання												
Кількість кредитів: 4 Модулів: 2 Змістових модулів: 2 Загальна кількість годин: 120	Цикл професійної підготовки <i>072 Фінанси, банківська справа та страхування</i> Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>«Фаховий молодший бакалавр»</i>	Обов'язкова Рік підготовки: <table style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 50%;">2</td> <td style="width: 50%;">1</td> </tr> </table> Семестр <table style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 50%;">4</td> <td style="width: 50%;">2</td> </tr> </table> Лекційні заняття: <table style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 50%;">34 год.</td> <td style="width: 50%;">7 год</td> </tr> </table> Практичні заняття <table style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 50%;">20 год.</td> <td style="width: 50%;">4 год</td> </tr> </table> Самостійна робота <table style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 50%;">66 год.</td> <td style="width: 50%;">109 год</td> </tr> </table> Індивідуальні заняття: <table style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%;">1 год</td> </tr> </table> Вид контролю: диференційований залік (денна форма) екзамен (заочна форма)		2	1	4	2	34 год.	7 год	20 год.	4 год	66 год.	109 год		1 год
2	1														
4	2														
34 год.	7 год														
20 год.	4 год														
66 год.	109 год														
	1 год														

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна передбачена структурно-логічною схемою підготовки фахівців освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування».

Предметом вивчення дисципліни «Економіка підприємства» є закономірності функціонування і розвитку підприємств, механізми діяльності та управління наявними ресурсами підприємства, особливості функціонування підприємницьких структур в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Завдання вивчення навчальної дисципліни «Економіка підприємства» полягає у наданні здобувачам освіти ґрунтовних економічних знань, набутті ними вмінь, спрямованих на отримання заздалегідь окреслених результатів господарювання шляхом ефективного використання людських, матеріальних, нематеріальних, фінансових та інвестиційних ресурсів підприємства.

Міждисциплінарні зв'язки: «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Маркетинг», «Статистика», «Інвестування», «Податкова система», «Правознавство», «Бухгалтерський облік», «Фінанси підприємства».

Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка підприємства» є формування у здобувачів освіти базових знань з основ функціонування конкретних суб'єктів господарювання, засвоєння теоретичних положень та практичних навичок для обґрунтування і прийняття рішень, пов'язаних із забезпеченням ефективної діяльності на рівні підприємств та організацій.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти **повинні знати:** основні поняття та категорії економіки підприємства на основі їх системного розуміння та взаємозв'язків із суміжними дисциплінами; принципи управління діяльністю сучасних підприємств та організацій; сучасні технології розроблення управлінських рішень, їх обґрунтування та впровадження в бізнес-практику; методичні основи аналізу ефективності формування та використання персоналу, активів (основних фондів, оборотних коштів, нематеріальних активів) підприємства, організації його виробничо-комерційної діяльності тощо;

повинні уміти: розрізняти організаційно-правові форми підприємств та організацій, робити обґрунтований вибір напрямів діяльності та сфери бізнесу; розробляти плани розвитку підприємства та інноваційно-інвестиційні проекти річних напрямів; аналізувати ефективність використання персоналу, основних фондів, оборотних коштів, інвестиційних ресурсів, організації виробничої діяльності, інноваційних процесів тощо; запобігати кризовим проявам, нейтралізувати ризики та загрози у виробничо-комерційній діяльності підприємства; визначати напрями та обґрунтовувати загальний механізм здійснення реструктуризації підприємств та організацій.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1

Підприємство у сучасній системі господарювання

Тема 1. ВСТУП. ПІДПРИЄМСТВО ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Поняття підприємства як організаційно відокремленої та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Місія й різноманітні цілі підприємства. Головні напрямки діяльності підприємства.

Практичне заняття

За показниками фінансово-економічної звітності підприємства навчитися визначати обсяги і структуру товарної та чистої продукції підприємства.

Тема 2. ПРАВОВІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ. КЛАСИФІКАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ

Нормативно-правова база функціонування підприємств і організацій. Статут підприємства. Теорії підприємств та їх характеристика. Характеристика сучасної і майбутньої моделі управління підприємствами. Сутність підприємництва та його роль в економіці країни. Принципи здійснення, форми та моделі підприємницької діяльності. Типологія підприємництва. Характеристика основних типів підприємницької діяльності. Форми співробітництва партнерів у бізнесі. Підприємницькі договори та їх характеристика. Державна реєстрація і порядок ліквідації суб'єктів підприємництва. Форми міжнародної підприємницької діяльності. Юридичні акти, що є законодавчою базою функціонування підприємства (організації). Господарський кодекс України, його основні положення.

Класифікація підприємств та її практичне значення. Державні та комунальні унітарні підприємства. Підприємства колективної власності. Приватні підприємства. Підприємства з іноземними інвестиціями.

Практичне заняття

Горизонтальний та вертикальний аналіз зміни кількісної структури підприємств за розмірами та видами економічної діяльності, оцінка показників розвитку підприємництва в Україні.

Тема 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ПІДПРИЄМСТВ ТА ВИДИ ЇХ ОБ'ЄДНАНЬ

Класифікація суб'єктів господарювання за їх організаційно-правовими формами. Найважливіші чинники, що визначають організаційно-правові форми підприємства як головного суб'єкта господарювання. Сутність і призначення

поділу підприємств на види. Характеристика організаційно-правових форм підприємств. Класифікація підприємств за видами економічної діяльності та розмірами. Типологія промислових підприємств за ознаками техніко-економічної структури. Класифікація підприємств за просторово-структурними ознаками. Об'єднання підприємств та асоційовані підприємства. Інтеграційні форми підприємств та організацій. Форми добровільного й інституційного об'єднання підприємств і організацій (асоціації, консорціуми, концерни, корпорації, фінансово-промислові групи, холдинги тощо). Мета їх створення, особливості та ефективність діяльності.

Практичне заняття

Аналіз структури організаційно-правових форм господарювання підприємств області, використання графічних методів.

Тема 4. ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Сутність внутрішнього середовища, основні його якісні характеристики та сучасний стан цього середовища в підприємствах. Загальне трактування зовнішнього середовища та фактори, що визначають його складність. Сутність мікросередовища підприємств, його ланки та характер їх впливу на діяльність підприємств на сучасному етапі функціонування. Основні ланки макросередовища. Сучасний ринок: сутнісна характеристика, функції, структуризація, типи. Поняття і загальна характеристика ринкового середовища функціонування підприємств та організацій. Складові елементи ринкової інфраструктури. Аналіз результатів взаємодії підприємства зі споживачами його продукції за показниками обсягу реалізації окремих видів продукції, фактичних цін її реалізації та коефіцієнтів випередження.

Практичне заняття

Засвоїти складові елементи мікро та макро середовища. Здійснити класифікацію ринків.

Тема 5. СТРУКТУРА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сутнісна характеристика структури підприємства. Організаційна і виробнича структура підприємства. Чинники формування і зміни виробничої структури підприємства. Загальна структура підприємства. Поняття і функції процесу управління. Загальні функції управління: планування, організація, регулювання, координування, стимулювання і контроль діяльності підприємства. Управління як сукупність взаємопов'язаних функцій, які забезпечують функціонування підприємства на належному рівні реалізації його цілей. Реалізація функцій управління підприємством здійснюється на основі використання системи методів управління: економічних, соціально-психологічних, організаційних. Формування необхідних умов для реалізації прогресивних тенденцій у діяльності підприємства.

Практичне заняття

Розглянути види виробничої структури підприємства та фактори, які на неї впливають.

Тема 6. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Сутність та види зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Класифікація зовнішньоекономічних зв'язків. Характеристика методів управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. Показники, що характеризують економічну ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Практичне заняття

Проаналізувати динаміку експорту чи імпорту продукції та зовнішньоторгівельного сальдо. Розрахувати валютну економію чи збиток в умовах виконання контрактних зобов'язань.

Модуль 2

Ресурсне забезпечення діяльності підприємства, організація і планування виробництва. Результати та ефективність виробництва

Тема 7. ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА. ПРОДУКТИВНІСТЬ І ОПЛАТА ПРАЦІ

Суть поняття: «персонал підприємства». Категорії персоналу підприємств (керівники, спеціалісти, службовці, робітники). Поділ персоналу за професіями, спеціальностями і кваліфікацією. Характеристика робітників за рівнем кваліфікації. Особливості структури персоналу підприємства. Тенденції динаміки структури персоналу в окремих галузях та сферах діяльності. Поняття та особливості системи управління персоналом підприємств. Сучасні вимоги до ділових якостей різних категорій персоналу. Методи оцінки і відбору працівників для підприємств. Система оцінки персоналу підприємства. Поняття середньооблікової чисельності працівників, облікового складу і середньооблікової чисельності персоналу. Оцінка руху персоналу підприємства за показниками.

Поняття оплати праці. Основна заробітна плата і додаткова оплата праці. Основні функції заробітної плати. Політика оплати праці підприємств, організацій та установ.

Практичне заняття

Навчитися розраховувати показники руху персоналу на підприємстві. Розрахувати економію робочого часу і можливий додатковий випуск продукції у результаті усунення плинності. Складати баланс робочого часу одного середньооблікового робітника і розрахувати чисельність робітників, необхідних для виконання виробничої програми

Тема 8. КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття капіталу підприємства. Суть основного капіталу підприємства, його місце і роль у процесі виробництва та класифікація його за основними ознаками. Склад основних засобів згідно з Податковим кодексом України і П(С)БО 7 «Основні засоби». Вартісна оцінка основного капіталу. Фізичне і моральне зношення основних засобів. Поняття амортизації і необхідність її нарахування. Методи нарахування амортизації. Характер і показники руху основного капіталу. Шляхи поліпшення використання основного капіталу. Раціональне співвідношення основного і оборотного капіталу.

Економічна суть оборотного капіталу підприємства, його склад і поділ на оборотний капітал у сфері виробництва і оборотний капітал у сфері обігу. Методи вартісної оцінки виробничих запасів за їх виробничого споживання або іншого вибуття. Нормовані і ненормовані групи оборотного капіталу. Сукупний норматив оборотних засобів підприємства. Система показників ефективності використання оборотних засобів, методика їх визначення і економічної оцінки. Визначення забезпеченості підприємства оборотним капіталом, його структури та аналіз оцінки даних показників. Основні напрями поліпшення використання оборотного капіталу підприємства

Практичні заняття

Вміти визначати показники технічного стану основних засобів, показники руху основних засобів на підприємстві. Визначати капіталовіддачу, капіталомісткість та норму прибутку.

Вміти визначати показники використання оборотних засобів: коефіцієнт оборотності, тривалість одного обороту, коефіцієнт завантаження оборотних засобів. Визначати розмір вивільнених (або залучених) оборотних засобів.

Тема 9. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ

Суть витрат і собівартості продукції та її види. Класифікація витрат за різними ознаками та місце операційних витрат у формуванні собівартості продукції. Економічні елементи витрат та основні статті витрат, що виокремлюються при калькулюванні виробничої собівартості продукції підприємств. Відмінності у методології формування витрат і собівартості продукції в системі бухгалтерського і податкового обліку. Критерії поділу витрат на постійні і змінні. Визначення та аналіз структури операційних витрат підприємства за їх економічними елементами. Визначення динаміки і тенденцій зміни виробничої і повної собівартості певного виду продукції (за фактичними даними підприємств), аналіз структури собівартості за статтями витрат.

Суть ринкової ціни, її різновиди і фактори ціноутворення в сучасному ринковому середовищі. Особливості ціноутворення на продукцію та методичні підходи до її визначення. Суть цінової політики підприємства, її різновиди та умови практичної реалізації. Принципи ціноутворення на продукцію. Поняття паритетності цін. Ціна як інтегрований показник якості продукції.

Практичне заняття

Вміти визначати собівартість продукції, визначати її структуру, розмежовувати постійні та змінні витрати, знаходити безбитковий обсяг виробництва.

Навчитися здійснювати розрахунок роздрібною ціною товару, визначати її структуру, а саме визначати оптово-посередницьку надбавку, роздрібно торгівельну надбавку, та роздрібну ціну товару.

Тема 10. ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Прогнозування як наукове обґрунтування можливого стану суб'єктів господарювання у майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення нового стану. Мета, ознаки, об'єкти і принципи прогнозування. Предмет економічного прогнозування. Нормативне і пошукове прогнозування. Евристичні, фактографічні, якісні і кількісні методи прогнозування. Довгострокові та короткострокові прогнози і сфери їх застосування.

Наукові основи планування. Планування як домінуюча функція управління. Специфічні принципи планування. Система планів підприємства. Методи планування діяльності та розвитку підприємства. Сутність та основні етапи стратегічного планування на підприємстві. Методи вибору стратегії підприємства. Різновиди стратегій: виживання, стабілізації, зростання. Функціональні субстратегії. Сучасні проблеми розвитку системи стратегічного планування. Бізнес-планування: сутність і призначення. Стадії формування, логіка розробки й поліваріантність структури бізнес-плану. Типовий зміст і методика розробки окремих розділів бізнес-плану. Становлення і використання бізнес-планування за ринкових умов господарювання.

Тактичне і оперативне планування діяльності фірми. Відмінність тактичного планування від стратегічного.

Практичне заняття

Навчитися розраховувати рівень виконання планового завдання виробництва продукції щодо обсягу та асортименту.

Тема 11. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Оцінювання економічних результатів діяльності підприємства. Товарна, чиста продукція, чистий дохід, прибуток як показник результату і ефективності виробництва, їх абсолютний і відносний розміри. Формування і використання прибутку. Види прибутку: валовий, операційний, чистий, маржинальний і методика їх обчислення. Джерела формування прибутку підприємства: прибуток від продажу продукції, прибуток від продажу майна, прибуток від позареалізаційних операцій).

Оцінка прибутковості і фінансової стійкості підприємства. Сутність і методи визначення рентабельності виробництва. Методика визначення

показників рентабельності виробництва: рівень рентабельності підприємства, рівень рентабельності основної діяльності, рівень рентабельності капіталу підприємства (основного та власного), рівень рентабельності продажу. Оцінювання позиції підприємства на ринку капіталів. Характеристика надійності підприємства як партнера і визначення ступеня залучення підприємством позичкового капіталу.

Практичне заняття

Вміти визначати фінансово-економічні показники діяльності підприємства, розрахувати показники рентабельності діяльності, знати механізм розрахунку фінансових результатів.

Тема 12. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА. БАНКРУТСТВО І ЛІКВІДАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна суть безпеки підприємства та основний зміст їх підсистем. Трактування поняття «загроза» у контексті економічної безпеки підприємства, класифікація загроз за різними критеріями, насамперед – за джерелами виникнення. Принципи організації служби економічної безпеки підприємства, її завдання, організаційна будова та показники оцінки роботи. Методичні підходи до визначення і практичного використання узагальнених і акцентованих оцінних показників економічної безпеки підприємства.

Сутнісна характеристика банкрутства підприємства, втрата платоспроможності суб'єктів підприємницької діяльності. Причини банкрутства. Реальне та фіктивне банкрутство. Процедура офіційного порушення справи про визнання банкрутом підприємства. Основні положення Кодексу України з процедур банкрутства. Масштаби і тенденції банкрутства суб'єктів господарювання в Україні.

Загальна характеристика процесу організації ліквідації (припинення діяльності) збанкрутілого суб'єкта господарювання. Управління майном боржника та оцінка можливих наслідків ліквідації збанкрутілих підприємств

Практичне заняття

Знати процедуру офіційного порушення справи про визнання банкрутом підприємства. Основні положення Кодексу України з процедур банкрутства.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за допомогою Z – моделі Е. Альтмана.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економіка підприємства»

Назви розділів і тем	Кількість годин								
	денна форма				заочна форма				
	всього	з них			всього	з них			
		теоретичні	практичні	самостійна робота		теоретичні	практичні	індивідуальні заняття	самостійна робота
Модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання									
1. Вступ. Підприємство як суб'єкт господарювання та ринкових відносин	10	2	2	6	10	1			9
2. Правові основи функціонування підприємств. Класифікація підприємств	10	2	2	6	10	1			9
3. Організаційно-правові форми підприємств та види їх об'єднань	10	4	2	4	10	1			9
4. Зовнішнє середовище господарювання підприємств	10	2	2	6	10		1		9
5. Структура та управління підприємством	10	2	2	6	10	1	1		8
6. Зовнішньо-економічна діяльність підприємства	10	4	2	4	10				10
Разом за змістовим модулем 1	60	16	10	33	60	4	2	-	54
Модуль 2. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства, організація і планування виробництва. Результати та ефективність виробництва									
7. Персонал підприємства. Продуктивність і оплата праці	10	2	2	6	10	1			9
8. Капітал підприємства	12	4	2	6	12	1	1	1	9
9. Ринок і продукція. Витрати на виробництво та реалізацію продукції	10	2	2	6	10		1		9
10. Прогнозування та планування діяльності підприємства	8	2	1	5	8				8
11. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	10	4	2	4	10	1			9
12. Економічна безпека підприємства. Банкрутство і ліквідація підприємства	10	4	1	5	10				10
Разом за змістовим модулем 2	60	18	10	33	60	3	2	1	54
Загалом годин	120	34	20	66	120	7	4	1	108

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Денна форма навчання

№ з/п	Тема	Кількість годин
Модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання		
1	Вступ. Підприємство як суб'єкт господарювання та ринкових відносин	2
2	Правові основи функціонування підприємств. Класифікація підприємств	2
3	Організаційно-правові форми підприємств та види їх об'єднань	4
4	Зовнішнє середовище господарювання підприємств	2
5	Структура та управління підприємством	2
6	Зовнішньоекономічна діяльність підприємства	4
Модуль 2. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства, організація і планування виробництва. Результати та ефективність виробництва		
7	Персонал підприємства. Продуктивність і оплата праці	2
8	Капітал підприємства	4
9	Ринок і продукція. Витрати на виробництво та реалізацію продукції	2
10	Прогнозування та планування діяльності підприємства	2
11	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	4
12	Економічна безпека підприємства. Банкрутство і ліквідація підприємства	4
Разом		34

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Заочна форма навчання

№ з/п	Тема	Кількість годин
Модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання		
1	Вступ. Підприємство як суб'єкт господарювання та ринкових відносин	1
2	Правові основи функціонування підприємств. Класифікація підприємств	1
3	Організаційно-правові форми підприємств та види їх об'єднань	1
4	Структура та управління підприємством	1
Модуль 2. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства, організація і планування виробництва. Результати та ефективність виробництва		
5	Персонал підприємства. Продуктивність і оплата праці	1
6	Капітал підприємства	1
7	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	1
Разом		7

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Денна форма навчання

№ з/п	Тема	Кількість годин
Модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання		
1	Визначення обсягу і структуру товарної та чистої продукції підприємства	2
2	Оцінка чинної нормативно-правової бази провадження підприємницької діяльності в Україні	2
3	Аналіз структури організаційно-правових форм господарювання підприємств області	2
4	Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Класифікація ринків	2
5	Види виробничої структури підприємства та фактори, які на неї впливають	2
6	Аналіз динаміки експорту чи імпорту продукції та зовнішньоторгівельного сальдо	2
Модуль 2. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства, організація і планування виробництва. Результати та ефективність виробництва		
7	Розрахунок показників руху персоналу на підприємстві. Складання балансу робочого часу одного середньооблікового робітника, розрахунок чисельності робітників, необхідних для виконання виробничої програми	2
8	Розрахунок основних показників технічного стану та руху основних засобів на підприємстві. Визначення основних показників ефективності використання оборотних засобів та розмір їх вивільнення або додаткового залучення.	2
9	Визначення повної собівартості продукції, її структури. Розрахунок роздрібною ціни товару.	2
10	Розрахунок рівня виконання планового завдання виробництва продукції щодо обсягу та асортименту	1
11	Визначення фінансово-економічних результатів діяльності підприємства, розрахунок основних показників рентабельності	2
12	Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за допомогою Z – моделі Е. Альтмана. Основні положення Кодексу України з процедур банкрутства	1
Разом		20

7. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заочна форма навчання

№ з/п	Тема	Кількість годин
Модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання		
1	Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Класифікація ринків	1
2	Види виробничої структури підприємства та фактори, які на неї впливають	1
Модуль 2. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства, організація і планування виробництва. Результати та ефективність виробництва		
3	Розрахунок основних показників технічного стану та руху основних засобів на підприємстві. Визначення основних показників ефективності використання оборотних засобів та розмір їх вивільнення або додаткового залучення.	1
4	Визначення фінансово-економічних результатів діяльності підприємства, розрахунок основних показників рентабельності	1
Разом		4

8. ТЕМИ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Капітал підприємства (основні та оборотні засоби підприємства)	1
Разом		1

9. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Денна форма навчання

№ з/п	Тема	Кількість годин
Модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання		
1	Вступ. Підприємство як суб'єкт господарювання та ринкових відносин	6
2	Правові основи функціонування підприємств. Класифікація підприємств	6
3	Організаційно-правові форми підприємств та види їх об'єднань	4

4	Зовнішнє середовище господарювання підприємств	6
5	Структура та управління підприємством	6
6	Зовнішньоекономічна діяльність підприємства	4
Модуль 2. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства, організація і планування виробництва. Результати та ефективність виробництва		
7	Персонал підприємства. Продуктивність і оплата праці	6
8	Капітал підприємства	6
9	Ринок і продукція. Витрати на виробництво та реалізацію продукції	6
10	Прогнозування та планування діяльності підприємства	5
11	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	4
12	Економічна безпека підприємства. Банкрутство і ліквідація підприємства	5
Разом		66

10. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Заочна форма навчання

№ з/п	Тема	Кількість годин
Модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання		
1	Вступ. Підприємство як суб'єкт господарювання та ринкових відносин	9
2	Правові основи функціонування підприємств. Класифікація підприємств	9
3	Організаційно-правові форми підприємств та види їх об'єднань	9
4	Зовнішнє середовище господарювання підприємств	9
5	Структура та управління підприємством	8
6	Зовнішньоекономічна діяльність підприємства	10
Модуль 2. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства, організація і планування виробництва. Результати та ефективність виробництва		
7	Персонал підприємства. Продуктивність і оплата праці	9
8	Капітал підприємства	9
9	Ринок і продукція. Витрати на виробництво та реалізацію продукції	9
10	Прогнозування та планування діяльності підприємства	8
11	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	9
12	Економічна безпека підприємства. Банкрутство і ліквідація підприємства	10
Разом		+1 год на індивід.завдання
		109

11. МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

Словесні методи (бесіда, розповідь, пояснення, лекції тощо) характерні тим, що інформацію для засвоєння здобувач освіти отримує вербальними засобами, тобто через слово.

Наочні методи - інформація для засвоєння одержується на основі сенсорно-перцептивної діяльності (демонстрування, ілюстрації, показ об'єкта, моделі).

Практичні методи. Суть їх у тому, що шляхом виконання практичних дій здобувач освіти отримує деяку інформацію, яку аналізує, робить висновок і приходиться до тих знань, які необхідно засвоїти. Особливість методу в тому, що діяльність з одержання знань накладається в часі на діяльність з їх застосування, що дає винятково важливий педагогічний ефект.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

1. Бесіда, або діалог з аудиторією. Ставлю серію запитань, які потребують відповіді. Це дає можливість зрозуміти, чи готові здобувачі освіти сприймати новий матеріал, чи їх потрібно активізувати. Практика підказує, що здобувачі освіти ідуть на заняття не підготовлені, але коли знають, що буде опитування – готуються. Разом з тим це дає можливість виявити прогалини, що важливо не стільки для здобувача освіти, як для викладача.

2. Сократична бесіда. Ставиться серія запитань, які дають можливість здобувачу освіти дати не повну відповідь, що спонукає з зацікавленістю сприймати новий матеріал.

3. Проблемне заняття. Висловлюю проблему, з метою викликати зацікавленість у здобувачів освіти. Цей вид інтерактивних технологій можна використовувати після опрацювання серії занять, бо здобувачі освіти вже повинні мати багаж знань. Ці спрямовані на проведення дослідження праць. Вони дозволяють отримати знання для виконання ІНДЗ.

4. Дискусія. Відбувається активний обмін думками. Це різновид проблемних лекцій. Проводяться ділові ігри, самостійна робота. Лекція-дискусія дає можливість охопити складний, великий за обсягом і найбільш вдалий матеріал.

5. Аналіз конкретних ситуацій. Береться конкретна ситуація з життя (професійна діяльність, соціум тощо) і вирішується різними шляхами. Сьогодні неможливо навчати здобувача освіти старими методами. Знань стало так багато, професійні навички стали настільки багатоманітними, що їх неможливо передати в повному обсязі в межах традиційних методів, шляхом ретрансляції, позбавленої емоційності.

6. Заняття з використанням техніки зворотного зв'язку. Після подачі лекції починається її обговорення. З'ясовую наскільки здобувачі освіти зрозуміли матеріал.

7. Метод «заверши фразу». Здобувач освіти може продовжувати її своїми словами, а не так як у конспекті.

8. Консультація. Для індивідуальної роботи зі здобувачами освіти використовую *пояснення*.

13. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

За місцем у навчальному процесі розрізняють **попередній, поточний, періодичний, підсумковий види контролю.**

Попередній контроль – використовують перед вивченням нової теми на початку семестру для з'ясування загального рівня підготовки здобувачів освіти з дисципліни, щоб передбачити організацію їх навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль – спостереження викладача за навчальною діяльністю здобувачів освіти на занятті. Метою його є отримання оперативних даних про рівень знань здобувачів освіти і якість навчальної роботи на занятті, оптимізація управління навчальним процесом.

Періодичний (тематичний) контроль – виявлення й оцінювання засвоєних на кількох попередніх заняттях знань, умінь здобувачів освіти з метою визначення, наскільки успішно вони володіють системою знань, чи відповідають ці знання програмі. Різновидом періодичного є **тематичний контроль**, що полягає у перевірці та оцінюванні знань здобувачів освіти з кожної теми і спрямований на те, щоб усі належно засвоїли кожен модуль.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру або навчального року. Підсумкову оцінку за семестр виставляють за результатами тематичного оцінювання, за рік – на основі семестрових оцінок.

Навчальні досягнення здобувачів освіти з навчальної дисципліни «Економіка підприємства» оцінюються за кредитно-трансферною системою ЄКТС, в основу якої покладено принцип прозорості, об'єктивності, індивідуальності та певної уніфікованості. Головне завдання при цьому – досягти найбільш ефективного та об'єктивного оцінювання, яке повинне одночасно виконувати контролюючу й мотивуючу функції.

Кожен модуль включає лекційні та практичні заняття, самостійну роботу.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або комп'ютерного тестування.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід до виконання завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – диференційований залік (денна форма); екзамен (заочна форма).

14. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти у Білгород-Дністровському фаховому коледжі природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій».

Формою семестрової атестації є диференційований залік (денна форма), екзамен (заочна форма).

Рейтинг здобувача освіти із засвоєння навчальної дисципліни складається з рейтингу з навчальної роботи – 70 балів та рейтингу з атестації – 30 балів. Таким чином, на оцінювання засвоєння змістових модулів, на які поділяється навчальний матеріал дисципліни, передбачається 70 балів. Рейтингові оцінки із змістових модулів, як і рейтинг з атестації, теж обчислюються за 100-бальною шкалою.

Для занесення оцінок у екзаменаційну відомість, залікову книжку та журнал рейтингової оцінки знань здобувача освіти його рейтинг з різних видів навчальної роботи у балах переводиться у національну та ЄКТС (Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система) оцінки згідно з таблицею.

Співвідношення між національними та ЄКТС оцінками і рейтингом здобувача освіти

Рейтинг здобувача освіти, бали	Оцінка національна за складання	
	екзаменів, диференційованих заліків	заліків*
90 – 100	Відмінно	Зараховано
74 – 89	Добре	
60 – 73	Задовільно	
00 – 59	Незадовільно	Не зараховано

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

№ п/п	Вид діяльності	Коефіцієнт (вартість виду)	Кількість робіт	Результат
Модуль 1				
1.	Лекційні заняття	2	6	12
2.	Практична робота	3	6	18
3.	Модульна контрольна робота	20	1	20
Всього за модулем				50
Модуль 2				
1.	Лекційні заняття	2	6	12
2.	Практична робота	3	6	18
3.	Модульна контрольна робота	20	1	20
Всього за модулем				50
Всього за 1 і 2 модулі				100

15. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. Підручники та посібники.
2. Конспекти лекцій.
3. Лекції на електронних носіях.
4. Матеріали для самостійного вивчення на електронних носіях.
5. Методичні вказівки до практичних робіт.

Вивчення дисципліни здобувачами освіти передбачає вміння використовувати різні інформаційні ресурси – опубліковану українську та іноземну літературу (нормативні документи, підручники, навчальні посібники, наукові періодичні та монографічні видання, словники, довідники тощо), методичну літературу та Інтернет-джерела.

16. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436 – ІУ–ВР зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018р. № 2597-VIII– ВР зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>
3. Андреева Л.О., Болтянська Л.О., Лисак О.І. Практикум з економіки підприємства: електр. навч. посіб. – 2018. – 244с.
4. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник – К.: Кондор, 2016. – 378с.
5. Бандурка О.М., Ковальов Є.В., Садиков М.А., Маковоз О.С. Економіка підприємства: навчальний посібник – Харків: ХНУВС. – 2017. – 192 с.
6. Вігуржинська С.Ю., Басюркіна Н.Й, Свистун Т.В. Економіка підприємства: навч. посіб. – Одеса: Гуляєва В. М., 2018. – 115с.
7. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погрщук Б.В. Економіка підприємства: навч. посіб. –К.: ЦНЛ, 2016. – 303 с.
8. Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю. Економіка підприємства: навч. посіб. – Харків: Бровін О.В., 2018. 291 с.
9. Круш П.В. Економіка підприємства: навч. посіб. – К.: ЦНЛ, 2014. – 256 с. Кудлай В.Г. Економіка і організація агробізнесу: практикум. Київ: КНЕУ, 2020. 211 с.
10. Куцик В.І., Кліпкова О.І. Економіка і управління підприємствами у схемах і таблицях: навч. посіб. – Львів: Вид-во ЛТЕУ, 2020. – 316 с.
11. Кудлай В. Г. Економіка і організація агробізнесу: практикум. Київ: КНЕУ, 2020. 211 с.
12. Лойко В.В., Макаровська Т.П. Економіка підприємства: навч. посіб. – К.: КНУТД, 2015. – 267 с.
13. Мельник Л.Г. Економіка підприємства: навч. посіб. – К.: Ліра- К., 2015. – 876 с.

14. Михайлов С.І., Степасюк Л.М., Городенко С.В. Економіка підприємства: навч. посіб. – Київ: Компринт, 2018. – 417 с.
15. Посохов І.М., Дюжев В.Г., Сусліков С.В., Тимофєєва К.О. Економіка підприємства: навч. посіб. – Харків: НТУ «ХП», 2016. – 380 с.
16. Романченко Н.В., Кожемякіна Т.В., Пічик К.В. Економіка підприємства: навч. посіб. – Київ: НаУКМА, 2018. – 304 с.
17. Трегубов О.С. Економіка підприємства: навч. посіб. – Вінниця: ТВОРИ, 2019. – 228 с.
18. Швиданенко Г.О. Економіка підприємства: задачі, кейси, ділові ігри. Київ: – КНЕУ, 2018. – 307 с.
19. Швиданенко Г.О. Економіка підприємства: підручник. – Київ: КНЕУ, 2019. – 551 с.
20. Швиданенко Г.О., Криворучкіна О.В. Економіка підприємства у формалізованих визначеннях, завданнях та розрахунках: завдання, кейси та розрахунки: навч. посіб. – Київ: КНЕУ, 2017. – 169 с.
21. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. посіб. – К.: Видавництво Ліра-К, 2017. – 600 с.

Додаткова література:

1. Апопій В.В. Шутовська Н.О., Середа С.А. Основи підприємництва: навч. посіб. – К.: Ліра-К, 2014. – 324 с.
2. Афанасьєв М.В., Плоха О.Б. Економіка підприємства: підручник – К.: Ліра-К, 2013. – 664 с.
3. Воронкова В.Г. Основи підприємництва: теорія та практикум: навч. посіб. – К.: Ліра-К, 2014. – 455 с.
4. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
5. Гиль О.О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: навч. посіб. – К.: Ліра-К, 2015. – 248 с.
6. Гой І.В. Підприємництво: навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2013. – 368 с.
7. Грибик І.І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика: навч. посіб. – К.: Ліра-К, 2014. – 428 с.
8. Шпичак О.М., Лупенко Ю.О., Боднар О.В. та ін. Методичні положення щодо функціонування системи економічних важелів підвищення споживчої вартості сільськогосподарської продукції та продовольства. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2020. – 70 с.

Інтернет-ресурси:

1. Верховна Рада України – <http://www.rada.kiev.ua>
2. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>
3. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
4. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
5. Законодавство України – <http://www.zakon.rada.gov.ua>
6. Український бізнес-портал – <http://www.ubp.com.ua>
7. Діловий щотижневик КОНТРАКТИ – <http://www.kontrakty.com.ua>
8. Інтернет-портал Газети Бізнес – <http://www.business.kiev.ua>